

EXTRAS

din stenograma ședinței Senatului din 27 aprilie 2022

Domnul Sorin Lavric:

Mulțumesc, domnule președinte.

Titlul declarației mele politice de astăzi este „Scriitorul Constantin Gane”.

S-a născut la 27 martie 1885 la Botoșani, în neamul Găneștilor, una dintre primele familii care au descălecat odată cu domnitorul Bogdan în Moldova. În anul 1903 va absolvi Liceul „Laurian” din Botoșani, pentru ca apoi, plecând în străinătate, să urmeze cursurile Facultății de Drept din Germania. În anul 1910 va obține doctoratul în Drept la Rostock.

Întors în țară, va activa în calitate de avocat timp de mai bine de 15 ani, însă vocația lui inconfundabilă nu era de pledant la bară, ci de urzitor de buchii inspirate.

În anul 1913, prozatorul Constantin Gane va fi voluntar în campania militară din Bulgaria, cum același lucru îl va face în Primul Război Mondial între anii 1916 și 1918. În urma luptelor de la Cașin și Oituz, va fi decorat și avansat în grad. Încercările din această perioadă se regăsesc în volumele „Amintirile unui fost holerici”, lucrare premiată de către Academia Română, și „Prin viroage și coclauri”, publicată în 1922.

În anul 1934 devine membru al Societății Scriitorilor Români, iar în 1937 înființează la București revista „Sânziana”, unde dă glas spiritului românesc. În același timp este titularul unei rubrici istorice în ziarul „Cuvântul”.

Între anii 1940 și 1941, din postura de ambasador al României la Atena, va pleda pentru drepturile românilor macedoneni.

Bombardamentul american din 4 aprilie 1944 asupra Bucureștiului l-a răscolit adânc pe Constantin Gane, multe din obișnuințele, capriciile sau preferințele lui suferind o radicală schimbare. Va înțelege că România nu are prieteni definitiv, ci doar aliați de conjunctură. De aici ridicarea în conștiință a unui crez patriotic de care nu se va dezice nicicând.

La scurt timp după abdicarea Regelui Mihai în 1947, Gane va fi arestat și trimis într-un lagăr de concentrare în Caracal, împărțind celula cu P.P. Panaitescu și preotul Ilarion Felea. Eliberat din lagăr, în ciuda vârstei înaintate, îl găsim implicat în organizarea rezistenței armate anticomuniste de la Mănăstirea Tismana.

Arestat în 1948, va fi condamnat la 15 ani de temniță grea, la închisoarea Aiud. În volumul „Amintiri din întuneric” al preotului Nicolae Grebenea, aflăm că scriitorul ar fi putut scăpa de închisoare, dar a ales să rămână în țară. Citez: „Băieții mi-au pregătit plecarea în străinătate. Se fixase

ziua în 1948. Dar eu am amânat ca să văd ce fac cu biblioteca mea. Ei au plecat, iar eu am rămas și rămas am fost. Nu am mai putut pleca și am fost arestat.”

La Aiud, condițiile de mizerie i-au provocat un reumatism galopant, ceea ce nu l-a împiedicat ca, vesel și binedispus, să suporte temnița cu bărbăție. Încercările comuniștilor de a-l sili să facă declarații împotriva camarazilor s-au lovit de refuzul răspicat al scriitorului.

La vârsta de 75 de ani, după 12 ani de închisoare, bătrânul slăbit nu-și mai făcea iluzii în privința brutelor analfabete care îl păzeau; nu era speriat, nu trăia disperarea pe care au trăit-o alți intelectuali rasați. Nu credea în miracole, ba, mai mult, era aproape sigur că va duce condamnarea până la capăt.

În volumul „Camera Zero” de George Ungureanu sunt surprinse ultimele clipe din viața lui. Citez: „Constantin Gane, cu un ultim efort, s-a ridicat la geam și a strigat printre gratii: «Aici este Constantin Gane! Să știți că mor în pușcăria asta nevinovat!»”

Avea să moară în Zarca de la Aiud la data 12 aprilie 1962, într-o joi, în cel de-al 77-lea an al vieții, cu puțin timp înainte de eliberare. Locul de odihnă al osemintelor lui Constantin Gane nu este cunoscut, trupul său fiind aruncat, într-o noapte, în gropile comune de la Râpa Robilor.

Piesa de rezistență a operei lui Gane rămâne volumul „Trecute vieți de doamne și domnițe”. Mustind de un limbaj cu sevă arhaică, cartea este o vastă galerie de cucoane și boieroaice, urmărite cu ochiul cronicarului debordând de talent. Savuros și deopotrivă veridic, tomul surprinde un șir lung de povești de dragoste, de răpiri și răscumpărări, de execuții crâncene, de înălțări și căderi amoroase.

Deși autorul a fost proscris sub unghi ideologic, capodopera lui nu a putut fi îngropată în uitare, dovadă fiind deliciul cu care generații la rând au citit-o.

Erudit până la savantlăcuri și iscusit până la strălucire lexicală, Constantin Gane este unul dintre intelectualii cărora Aiudul, cu toate că le-a înghițit viața, nu le-a putut omorî posteritatea.

Sunt onorat ca, sub cupola Senatului României, să pomenesc numele lui Constantin Gane.

Vă mulțumesc.

Sorin Lavric, senator AUR